

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Mgr. BcA. Eliška Pokorná

VÝTVARNÝ PROJEKT V ZAŘÍZENÍ PŘEDŠKOLNÍHO TYPU

Olomouc 2020

Vedoucí práce: Mgr. Monika Dokoupilová

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne: .....

.....

Eliška Pokorná

Poděkování

Děkuji za odborný technický přístup a nebývalou laskavou podporu své vedoucí práce paní Mgr. Monice Dokoupilové.

Jsem vděčná za poskytnuté zázemí ze strany mé rodiny a mých blízkých, bez něhož by tato práce nevznikla.

OBSAH

Úvod	5
1 Teoretická část	6
1.1 Výtvarný projekt.....	6
1.1.1 Charakteristika výtvarného projektu.....	6
1.1.2 Fáze projektu.....	7
1.1.3 Plánování projektu.....	7
1.1.4 Dělení projektů.....	8
1.1.5 Témata projektů.....	9
1.1.6 Vzdělávací obsah výtvarných projektů.....	10
1.1.7 Role motivace v edukačním procesu projektu.....	11
1.1.8 Výtvarné materiály, nástroje, techniky.....	12
1.1.9 Prezentace výtvarného projektu.....	14
1.2 Dítě v předškolním věku.....	15
1.2.1 Vymezení pojmu zařízení předškolního typu.....	15
1.2.2 Jak psychologie předškolního dítěte ovlivňuje jeho výtvarný projev.....	16
1.2.3 Specifika výtvarného projevu dítěte v předškolním věku.....	17
2 Praktická část	19
2.1 Místo realizace projektu.....	19
2.1.1 Charakteristika třídy Sluníček.....	19
2.1.2 Charakteristika třídy Motýlků.....	20
2.2 Praktická příprava projektu	20
2.2.1 Analýzy situace dětské skupiny.....	20
2.2.2 Výběr hlavního tématu, stanovení východisek a cílů projektu.....	21

2.3 Realizace projektu.....	22
2.3.1 Náměty.....	22
2.3.2 Seznámení dětí s tématem a cíli projektu.....	22
2.3.3 Společné plánování a diskutování s dětmi o projektu a jeho formě.....	23
2.3.4 Vytvoření struktury projektu v souladu s kurikulárními dokumenty.....	23
2.3.5 Popis realizace projektu a jeho průběžné hodnocení, fotodokumentace....	23
2.3.5 Celkové závěrečné vyhodnocení projektu s jeho prezentací.....	56
Závěr	57
Seznam literatury	
Seznam zkratk	
Anotace	

ÚVOD

Výtvarné tvorbě se věnuji od útlého dětství. Již při svém předchozím studiu na fakultě umění a následně studiu výtvarné výchovy na pedagogické fakultě jsem věnovala zvýšenou pozornost dětskému výtvarnému projevu. Uvědomuji si, jak důležitý je přístup rodičů a pedagogů při utváření dětského uměleckého vnímání a vyjadřování. Současně se připravuji na práci pedagoga v mateřské škole a to znamená, že budu mít přímou možnost se podílet na harmonickém vývoji dětského výtvarného projevu. Moje dosavadní zkušenosti v mateřských školách mi ukazují, že je tato oblast pedagogů často opomíjena, ba co hůř dětské vnímání je zaplavováno nevhodnými podněty, které nemají valnou uměleckou hodnotu. Mnoho pedagogů v mateřských školách neposkytuje dětem možnost setkávat se s uměleckými díly ani jim neumožňuje kreativním způsobem se umělecky vyjádřit. Předkládají jim své vidění světa a nešetrně formují jejich estetické cítění. Proto jsem se rozhodla v rámci svého současného studia se zaměřit na výtvarný projekt v mateřské škole, který umožní dětem setkat se s vlastní kreativitou a otevře jim prostor k vlastní umělecké tvorbě.

Cílem mé bakalářské práce je vytvořit, naplánovat, realizovat, reflektovat a popsat výtvarný projekt v mateřské škole, který vychází z konkrétního třídního vzdělávacího programu a rozvíjí dětské výtvarné vyjadřování.

Moje práce je rozdělena do dvou částí. V teoretické části se zabývám charakteristikou výtvarného projektu a zároveň vymezuji prostředí předškolního vzdělávání. Věnuji se také specifikům dětského výtvarného projevu v předškolním věku a psychologickým aspektům, které jej ovlivňují. V praktické části popisuji realizaci výtvarného projektu v Mateřské škole Jeřabinka v Kopřivnici. V rámci přípravy projektu jsem prostudovala Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, abych se ujistila, že tento kurikulární dokument umožňuje rozvoj uměleckého vyjadřování dítěte. Praktická část mé bakalářské práce se často odkazuje na cíle RVP PV. Výtvarné aktivity realizované s dětmi jsem podrobně dokumentovala, fotografie jsou součástí praktické části práce.

Přála bych si, aby se má bakalářská práce stala inspirací a praktickým návodem pro výtvarnou činnost v mateřské škole.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 VÝTVARNÝ PROJEKT

1.1.1 CHARAKTERISTIKA VÝTVARNÉHO PROJEKTU

Výtvarný projekt je pedagogem promyšlený záměr ve výtvarné činnosti, kterou realizuje společně se svými žáky. Výtvarné projekty jsou obsáhlejší bloky, které předpokládají promyšlenost při skladbě úkolů. Jsou charakteristické hlubším obsahem i kreativitou ze strany pedagogů, ale i žáků. (Exler, 2015)

Výtvarné projekty nejsou podmíněny vlastněním uměleckého talentu, jsou vhodné pro všechny děti. Nejsou cíleny na zvládnutí se naučit kreslit, ale očekává se, že každý účastník bude užívat prostředky v podobě tvarů, barev a linií. Zároveň se neočekává, že výtvarný projekt bude zaměřen na produkci výkresů, ale má vypovídat o světě, a že naučí děti všímavosti, různorodosti a vyjadřovat se pomocí výtvarných technik. Stejně jako se neočekává, že tělesná výchova udělá z dětí v mateřské škole sportovce, tak zařazení výtvarných aktivit z nich neudělá umělce. Seznámí se však se základy „výtvarného myšlení“ a „výtvarné řeči“. (Zhoř, 1995)

Výtvarné řady a projekty se soustřeďují na koncepční otázky většího úseku učiva. Projekty jsou *členité zřetězené celky skládající se z několika řad výtvarných prací*. (Roeselová 2003, s. 27) Charakteristická je vícehledovost a zkoumání tématu do hloubky. Využití námětově příbuzných odbočení, volné rozvíjení asociací a paralel. Využití různorodých výtvarných technik a postupů. Měl by být uspořádán přehledně a srozumitelně. Počátek vývoje výtvarného projektu je u nápadu, který přechází a končí realizací. Vyžaduje promyšlenou přípravu ze strany pedagoga. Představení tématu je doplněno o analýzu a artefietické prožití. Pro prezentaci projektů používáme foto a videodokumentaci. (Roeselová, 2003)

Výtvarný projekt má hodně společného s výtvarnými řadami. Výtvarná řada je krátký a srozumitelný útvar. Skládá se z více na sebe navazujících kroků. Jejich výhodou je, že nejsou časově náročné, což znamená, že lépe udrží pozornost i děti, které nejsou činností tolik zaujaté (výtvarný cyklus, metodická řada, tematická řada, srovnávací řady...). (Roeselová, 2003)

Projektové umění je druh výtvarného projevu, kde je nápad, představa či idea důležitější než konečné provedení. (Zhoř 1995, s. 84)

1.1.2 FÁZE PROJEKTU

Pedagog koncipuje výtvarný projekt do těchto fází:

- 1) Analýza situace skupiny dětí, se kterou bude daný projekt vytvářet
- 2) Výběr hlavního tématu, stanovení východisek a cílů projektu
- 3) Rozvedení témat v dílčí kroky
- 4) Seznámení dětí s tématem a s cíli projektu
- 5) Společné plánování a diskutování s dětmi o projektu a jeho formě
- 6) Zpracování dětských podnětů a vytvoření struktury projektu v souladu s kurikulárními dokumenty
- 7) Realizace projektu a jeho průběžné hodnocení
- 8) Zhotovování video a fotodokumentace – zpracovávání v průběhu projektu
- 9) Celkové závěrečné vyhodnocení projektu s jeho prezentací

(Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

1.1.3 PLÁNOVÁNÍ PROJEKTU

Při plánování výtvarného projektu musí pedagog brát zřetel na řadu aspektů a nepodcenit ani jednu z těchto složek pro přípravu vzdělávacího procesu:

- 1) Základním kamenem je stanovit cíle.
- 2) Zvolit prostředky pro dosažení stanovených cílů – obsah vzdělávání, metodické postupy, didaktické pomůcky, metody práce, aktivity a další.
- 3) Nalézt způsob, jakým lze přihlédnout k zvláštním didaktickým hlediskům – specifika dané skupiny, motivace, záležitosti bezpečnosti a hygieny.
- 4) Upřesnit si jaké výchovné funkce projekt nabízí.

5) Nepodcenit zhodnocení organizačních záležitostí – materiálních, pracovních a prostorových podmínek.

6) Promyslet, jak nejlépe nakládat s časem v rámci jednotlivých fází projektu.

7) Zvolit způsob, jak dané cíle kontrolovat.

(Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

1.1.4 DĚLENÍ PROJEKTŮ

Výtvarné projekty dělíme podle rozličných hledisek:

1) Dělení projektů podle účelu

- Projekty zacílené na výtvarnou podobu a vyrábění konkrétního artefaktu
- Projekty zacílené na estetický zážitek
- Projekty zacílené na hledání východiska konkrétního výtvarného problému
- Projekty zacílené na osvojení si reálné dovednosti

2) Dělení projektů podle iniciace

- Projekty iniciované spontánně
- Projekty připravené odborně pedagogem nebo vzdělávacím činitelem
- Projekty iniciované kombinovaně

3) Dělení projektů podle místa realizace

- Projekty školní
- Projekty rodinné
- Projekty ve spolupráci muzea a školy
- Projekty smíšené

4) Dělení projektů podle časové dotace

- Projekty krátkodobé – malé
- Projekty dlouhodobé – velké

5) Dělení projektů podle množství účastníků

- Individuální projekty

– Kolektivní projekty

(Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

1.1.5 TÉMATA PROJEKTŮ

Témata výtvarných projektů mohou být zcela různá, ať už jsou veselá nebo naopak vážná, seriózní či nonsensová, jejich výběr se odvozuje od celkového cíle projektu. Téma ve výtvarné výchově je chápáno jako výchozí řešení, hluboká idea s několika možnými úhly pohledu jejího výkladu. Všechny tyto pohledy objasňuje pedagog společně s dětmi během vzdělávacího procesu. Téma se díky pedagogickému vedení neustále rozvíjí. Hlavní téma rozdělujeme do menších témat zvaných náměty. Náměty právě umožňují nahlížet na nosné téma z několika úhlů. Diskuse s dětmi nad jednotlivými náměty a jejich výběr k realizaci vede později k jejich vyšší motivaci k projektovým činnostem. (Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

Témata musíme volit s ohledem na důkladné znalosti o dětech, se kterými pracujeme. Je důležité brát v potaz různé druhy traumatu, čímž si prošly, zdali žijí v úplných nebo neúplných rodinách. Častokrát je potřeba přistupovat k dítěti individuálně, podrobovat jeho výtvarná díla určité analýze s porozuměním. Také může pak vyvstat potřeba konzultace dětského psychologa. (Stehlíková – Babyrádová, 2014)

Seznamování dětí s uměleckými díly a jejich parafrázováním můžeme napomoci k jejich dlouhodobému vkladu do dětské vizuální a emocionální paměti. V případě, že nemůžeme umožnit, dětem návštěvu galerie, je vhodné je seznámit alespoň s kvalitními reprodukcemi. Hodnotná interpretace může u dítěte v pozdějších letech nápomoci k odmítnutí kýče a pokleslé vizuální nabídky v komerčních magazínech, a naopak jej dovede k hlubšímu přemýšlení, trpělivosti a koncentraci u percepcie díla. (Cikánová, 2014)

Zdali se jednoduché téma stane pro děti významným nebo se z důležitého tématu stane téma povrchní záležitosti na pedagogovi a dětech. Přínosné téma má vždy několik vrstev, umožňuje tak přemýšlet v rozličných rovinách. Výtvarný problém se nachází ve všech výtvarných námětech. Děti by jej měly zcela přirozeně objevit a porozumět mu, jeli pedagogem vymezen a slouží i jako motivace. Žádoucí je každá přidaná hodnota, kterou si dítě z výtvarné činnosti odnáší, ať je pozitivní, ale i negativní. (Roeselová, 2003)

K výtvarné výchově patří i pojem – motiv, kterým nazýváme úhel pohledu, jaký dítě zvolí po zadání výtvarného úkolu. Je to způsob jeho subjektivního vyrovnání se s výtvarným námětem. Zpracování všech dílčích motivů má jinou výpověď o námětu. Srovnáním jednotlivých výpovědí objevujeme komunikaci, která přináší další obohacení v našem nahlížení na svět.

Je důležité neopomenout, že orientovat se výlučně na obsah námětu výtvarné činnosti či špatné stanovení cílů projektu a přípravu učiva může způsobit opomenutí vzdělávacího obsahu. (Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

1.1.6 VZDĚLÁVACÍ OBSAH VÝTVARNÝCH PROJEKTŮ

Vzdělávací obsah ve světle současné didaktiky je vnímán jako souhrn vědomostí, dovedností, hodnot, zájmů, názorů. Vzdělávání pomocí výtvarných projektů staví především na dovednostech výtvarných (manuálních či pracovních) a sociálních. Výtvarné projekty rovněž podporují hodnoty a proces poznávání. Tyto hodnoty mají souvislost s pravidly lidského chování, životní orientací člověka, motivací, názory a svědomím. Prostřednictvím uměleckého vyjadřování dochází u dětí k rozvoji jejich citění, kreativity a vnímavosti. Také je rozvíjeno neverbální vyjadřování, a to především prostřednictvím linie, tvaru, barvy, bodu, gesta, mimiky. (Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

Výtvarné projekty rozvíjí dětskou tvořivost. Tvořivost je podmínkou pro utváření kulturních hodnot, podstatou zábavy, plnohodnotné relaxace a obnovování psychických sil. Tvořivě vnímat je jako smysluplně žít. Její pomocí lze také překonávat bariéry v podobě neumět si hrát, smát se, využít svých emocí a intuice, popustit uzdu své fantazie. (Němec, 2004))

Základním vzdělávacím prostředkem v předškolním věku je hra. Hra je primární potřebou a vyjádřením dítěte. Projevuje se především interakcí. Výtvarně hravé aktivity působí na dětskou psychiku pozitivně, protože nemají negativně soutěživý náboj jako třeba některé sportovní hry. Během výtvarné hry probouzí své úžasné schopnosti jako je představitivost, fantazie, napomáhají k učení samotnému, ale i k učení se sociálními rolím. (Stehlíková - Babyrádová, 2014)

Nabízí přímé a nezprostředkované prožívání. Patří k činnostem nezbytným pro harmonický rozvoj dítěte. Pozorování průběhu hry slouží pedagogovi jako diagnostický nástroj. (Němec, 2004)

Výtvarná hra nabízí přímé a nenucené setkávání se s vlastnostmi materiálů a nástrojů. Výtvarnými etudami přinášíme hledání a přemýšlení nad východiskem rozvíjející variabilitu v tvořivém myšlení. Výtvarné aktivity bez prožitku může vést k povrchnosti a lhostejnosti. (Roeselová, 2003)

Klíčovým pro akční tvorbu je zážitek, který je do hloubky spjatý se soustředěným prožíváním dané chvíle, v které probíhá. Hlavním cílem aktivity je snaha o zařazení dítěte do širokých kontextů lidské existence. Pomocí akční tvorby zkoumáme lidské pocity použitím témat jako je pohyb, proměna, čas, prostor, dotyk atd. Verbální i neverbální komunikace zvláště aktéra se sebou samým i se svým okolím prostřednictvím pocitů. Tento typ uměleckého vyjadřování na pomezí výtvarného a dramatického projevu přináší objevy v podobě překvapujících situací. Průzkum vlastního cítění napomáhá otevřenému vnímání podnětů souvisejících s archetypálními tématy. (Roeselová, 2003)

1.1.7 ROLE MOTIVACE V EDUKAČNÍM PROCESU PROJEKTU

Projektové vyučování sebou nese výhody, ale i metodická úskalí. Je zcela běžné, že se projektu v průběhu realizace mění skladba a posloupnost v důsledku nenadálých myšlenkových pochodů ze strany dětí i pedagoga. Při realizaci kvalitně koncipovaného projektu musí učitel počítat s tím, že motivace dětí může poklesnout, proto musí být pedagog připraven reagovat na podněty a nápady dětí. Jen tak zajistí, aby děti zůstaly motivované a nadšeně pracovaly dále na projektu. Je vhodné střídat činnosti, experiment, hru a intelektuální práci. Praktické výtvarné činnosti střídáme s aktivizačními nebo počítačem podporovanými metodami.

K motivaci dětí v rámci výtvarného projektu lze využít: Překvapivost námětu, nové výtvarné techniky, aktivní roli dítěte, prožití úspěchu, přiměřenost náročnosti úkolu, sociální okolnosti, smysluplnost vykonávané činnosti.

Motivaci chápeme jako vnější a vnitřní faktory, jenž iniciují člověka k činnostem vedoucím k určitému cíli. V práci na výtvarném projektu je to tedy k výtvarnému vyjadřování, tvořivosti atd. Motivace je tedy hlavním aktivizačním faktorem. V rámci přípravy projektu bychom měli vycházet z předpokladů, že dítě má touhu po poznání, nových podnětech, uznání, společnosti, touhu tvořit, vyvíjet aktivní činnost, také má potřebu znát cíl a smysl své práce. Naplňování těchto potřeb je důležité pro úspěšnost projektu a harmonický rozvoj dítěte.

Rozeznáváme dva druhy motivace – vnější (vztahuje se k pochvale a uznání) a vnitřní (projevuje se radostí a zájmem o téma). Oba druhy jsou mezi sebou provázané. V zájmu dítěte je, aby pedagog usiloval především o vnitřní motivaci. (Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

Při výtvarné činnosti jde zejména a výlučně o vyjádření vnitřních představ dítěte, dítě zapojuje svou fantazii, do díla promítá své zkušenosti. Je tedy vhodné, aby pedagog využíval nástrojů vnější motivace uvážlivě, na místo pochvaly používal spíše ocenění, které se týká provedení výtvarného díla více než dítěte samotného (předcházíme nálepkování – „Ty jsi tak šikovný!“). K vyjádření ocenění používáme popisný jazyk („Vidím, že jsi použil netradiční výtvarný materiál.“), více než jazyk hodnotící, aby bylo zřejmé, že naše ocenění se týká díla samotného a nenarušuje zdravé sebehodnocení dítěte. (Nováčková a Nevolová, 2020)

1.1.8 VÝTVARNÉ MATERIÁLY, NÁSTROJE A TECHNIKY

Práce s rozličnými materiály, nástroji i technikami je výtvarným aktivitám vlastní. Výtvarnou techniku volíme podle potřeb výtvarného vyjádření. Očekává se od ní, že podpoří sdělení výtvarného vyjadřování a zprostředkuje nejvhodnější vyjádření námětu či východiska výtvarného problému. Z toho důvodu nestavíme výtvarnou techniku do role cíle výtvarného projektu. Jakou zvolíme techniku souvisí jak s potřebami námětu, tak i s hledáním, jakým způsobem budeme výtvarný problém řešit. Od výtvarného pedagoga se očekává, že s ohledem na věková specifika dětí bude postupně rozšiřovat jejich znalost výtvarných technik o další vyjadřovací prostředky. Výtvarné techniky jsou

spojeny s materiálem, náčiním a způsobem, jakým jsou vedeny a použity. (Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

Výtvarnými technikami podporujeme sdělnost, celkové vyznění zvoleného námětu či východiska výtvarného problému. Musíme si uvědomit jaké nezbytnosti obnáší zvolený námět, výrazový prostředek, jaké výtvarné hodnoty nám přinese řešení problému a jak obohatit výtvarný výraz, abychom zvolili vhodnou výtvarnou techniku. Když se rozmýšlíme nad zadaným výtvarným úkolem, měli bychom brát v potaz, že výtvarná technika je pouze ve výjimečných případech na prvním místě, důležitější je cíl v podobě samotného užití techniky jako součásti výtvarného vyjádření. (Roeselová, 2003)

Dělení výtvarných technik:

Kresebné techniky – kresba perem, dřívkem, tužkou, rudkou, uhlem, rozmývání, kolorování, lavírování a kombinace těchto technik

Techniky malby – akvarel, kvaš, olejomalba, malba akrylovými barvami, temperovými barvami, pastelem (suchým i voskovým), různými nástroji, kombinace těchto technik

a kombinace kresby a malby

Grafické techniky – tisk z výšky, z hloubky z plochy, přípravné grafické techniky (gumotisk, rytá kresba aj.), nepravé grafické techniky (otiskování různých předmětů, frotáž, aj.), počítačová, xeroxová grafika

Techniky plastické a prostorové tvorby – objektová tvorba, modelování, tvarování materiálů, postupy plastiky a sochařství, konstruování, kombinace výtvarných postupů a materiálů

Soudobé techniky – techniky Land – artu, konceptu, ready – makes, objekty z nalezených předmětů a materiálů, přírodnin, techniky vycházející z výtvarných postupů 20. století

Postupy nových médií – počítačová animace, digitální videozáznam, digitální fotografie, volná, užitá počítačová grafika, net art, software art, editace videozáznamu

(Stehlíková – Babyrádová a kol., 2015)

Tvárnost materiálu umožňuje do něj vtisknout jakoukoliv ideu. Důležité je přivádět děti k tomu, aby si vytvářely vztah k plastickým materiálům a aby je do hloubky poznaly. Hledat možnosti, jaké jim hmota, se kterou pracuje přináší. Poznat materiál znamená

podřídí ho haptické i vizuální analýze, uvědomit si jeho výtvarné možnosti a naučit se jej ovládat. Každá hmota se chová jinak a pochopení vlastností materiálu značí přijetí omezení s kterými můžeme svobodně pracovat. Haptický kontakt u dětí napomáhá k rozvoji imaginace a empatie. Prostorová tvorba tříbí vztah dětí k objemu, povrchu a prostoru. Plastické kvality výtvaru jsou nejvíce patrné v případě, že výtvarné vyjádření není doplněno o popisnost barvy. (Roeselová, 2006)

Dnešní doba je typická tím, že v důsledku multimédií ustupují nezastupitelné hmatové zkušenosti. Děti vnímají reálný svět hlavně pomocí obrazu ze současných technologií. Hmatový kontakt patří mezi životní zkušenosti. A rozhodně dítěti dá více například sledovat dokument o vytváření keramiky potom co si práci s keramickou vyzkouší samo. (Cikánová, 1995)

Frotáž - (frotter – francouzsky: třít, stírat) kresba vzniká třením. Na drsnou podložku položíme tenký papír a plochou tuhou po něm přejíždíme tak dlouho, až se obraz dřeva objeví na papíru

Tisk – ve výtvarném umění nám jde o umělecky užívaný. Rozlišujeme několik druhů tisku: tisk z výšky, tisk z hloubky, tisk z plochy, sítotisk

Lineární – kresebný; lineární obraz je založen především na linii. Větší počet linií vytváří lineární rytmus. (Zhoř 1995, 81-85)

1.1.9 PREZENTACE VÝTVARNÉHO PROJEKTU

Završením výtvarného projektu může být prezentace díla na veřejnosti například formou souborné výstavy s vernisáží. Děti i pedagogové si na prezentovaných dílech mohou uvědomit výtvarné a myšlenkové procesy, které je v průběhu práce obohatily. Cílem souborné výstavy je především podnítit tvořivé vnímání a myšlení. Vystavené práce nás mohou vtáhnout do dětského světa, do prostředí barev, tvarů, struktur a grafických forem. Součástí výstavy bývá i fotografická dokumentace prožitého příběhu. Děti si zde uvědomují svůj podíl na společné tvorbě a mnohým to dodává pocit přijetí a sounáležitosti. Společně s dobrým pocitem nad vykonaným dílem se vytváří i aktivní zájem o výtvarnou tvorbu.

K vernisáži lze přidružit i doprovodný program, kterého se zúčastní celá škola s dětmi i učiteli, ale také s rodiči a přáteli výtvarného umění. Veřejnost se aktivně zajímá o vystavené dílo a vzniká zde řada otázek a diskuse nad použitými výtvarnými technikami, materiály a postupy.

Další formou prezentace mohou být putovní výstavy, které si kladou za cíl podnítit dialog, podpořit výměnu názorů a srovnat různé způsoby tvořivého vyjádření. (Exler, 2015)

1.2 DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

1.2.1 VYMEZENÍ POJMU ZAŘÍZENÍ PŘEDŠKOLNÍHO TYPU

Zařízením předškolního typu myslíme takový typ zařízení, kde je kladen důraz na harmonický rozvoj jedince v předškolním věku. Jedná se především o rozvoj osobnosti, zdravého emočního a tělesného rozvoje. Dítě si přisvojí základní pravidla chování, životní hodnoty a mezilidské vztahy. V tomto typu zařízení také dochází k usměrňování odchylek ve vývoji dětí, než nastoupí do základního vzdělávání. (Zákon č. 561/2004 Sb.)

Předškolní vzdělávání institucionálně zastupují mateřské školy. Některé základní školy zajišťují přípravnou třídu, kam mohou docházet děti s odkladem školní docházky. Mateřské školy jsou z organizačních důvodů rozděleny do tříd. Podle školského zákona mohou být do jedné třídy zařazeny děti stejného (věkově homogenní) i různého věku (věkově heterogenní). Nejmladší děti, které mohou nastoupit k předškolnímu vzdělávání mohou mít 2 roky. Obvykle dítě navštěvuje MŠ do 6 let, ale děti s odkladem školní docházky opouštějí MŠ v 7 letech. Institucionální předškolní vzdělávání si klade za úkol doplnit a podpořit výchovu v rodině, umožnit dítěti vzdělání s dostatečným množstvím podnětů k aktivnímu rozvoji, smysluplný denní program, odbornou péči. (RVP PV, 2018)

1.2.2 JAK PSYCHOLOGIE PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE OVLIVŇUJE JEHO VÝTVARNÝ PROJEV

Výtvarný projev dítěte předškolního věku je úzce spjat s jeho celkovým vývojem. Je nezbytné, aby dítě dostávalo dostatek podnětů, stimulů nevyjímaje pocit důvěry, citu a lásky. Nejdůležitější roli pro výtvarné vyjadřování hraje rozvoj zraku. Vidění se od narození zdokonaluje na základě stimulace a různými podněty. V předškolním vzdělávání cíleně vystavujeme dítě senzomotorickým aktivitám, právě abychom docílili hlubšího rozvoje. Aktivity spojující zrak a pohyb, společně s rozvíjením myšlení, paměti a imaginace tvoří základ pro tvořivost. Pro tvořivé vyjadřování dítěte jsou klíčové jeho vlastní zážitky a jeho individuální pohled na tvar a prostor. Proto je významná jeho pohybovo – doteková zkušenost, kterou získává zvláště při senzibilizujících aktivitách s materiálem.

Rozvoj paměti u dítěte souvisí s předměty, se kterými přichází do styku opětovně. Aby mohl pedagog objektivně sledovat vývoj výtvarného působení, je důležité povšimnout si každého aspektu formování jeho obrazného uvažování, a především souvislost mezi grafickým rozvojem a vývojem řeči. Celkový vývoj je propojený a probíhá paralelně. Řečovými a grafickými projevy dítě znázorňuje své dosavadní zkušenosti se světem. Grafický projev se vztahuje i k rozvíjení inteligence. Dítě jím zdokonaluje nejen své myšlení, ale i senzomotorickou inteligenci.

Dítě obvykle přichází do mateřské školy v období, kdy je ještě batoletem. V tomto období u dítěte dochází k rozvoji poznání, zintenzivňování prožitků, psychomotoriky zejména v oblasti samostatného pohybu, sebeuvědomění. Rozvoj motoriky je propojen s emocemi a její určitá úroveň je předpokladem pro počátky dětského grafomotorického snažení. U dítěte v předškolním věku dochází k rozvoji kognitivních schopností, zintenzivňování osobního prožívání, ustalování vzorců chování, také percepce k působení okolí a vyrovnání se s jeho vlivem. V tomto období už lze uplatnit výchovné metody a sledovat jejich působení na dítě. Zvláštností dítěte předškolního věku je, že tvar a prostor zachycuje zcela propojeně. (Stehlíková - Babyrádová, 2014)

1.2.3 SPECIFIKA VÝTVARNÉHO PROJEVU DÍTĚTE V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Hlavním specifikem výtvarného projevu dítěte předškolního věku je spontánnost. Od učitele i rodiče se předpokládá, že na tento projev bude určitý způsobem reagovat, vyjádří se k němu a tím dítěti napomůže k dalšímu rozvoji daného projevu. Naneštěstí se v běžné praxi setkáváme s negací a nevhodnou korekcí dětského výtvarného projevu. Tento problém pramení z nevelkých znalostí dějin výtvarné kultury a úběžníkového perspektivního znázorňování. Výtvarná ontogeneze dítěte se vyznačuje několika etapami v oblasti kresby, malby, plastického projevu. Raný výtvarný projev dítěte je charakteristický náměty objektů, co jsou pro dítě subjektivně nejdůležitější. Je egocentrické a prezentistické. Synkretické myšlení – propojuje všechno co mu vyvstane v mysli v nelogické pozoruhodné celky běžně nepropojitelných vědomostí o světě.

1. *Fáze – čáranice (do 3 let)*

Bezprostřední spojení fyzických a gestických projevů dítěte. Fascinace vlastním pohybem paže, který po úchopu nástroje převádí na papír v lineární podobě. Své snažení opakuje a vnímá jej jako hru. Z počátku své dílo nijak neupřesňuje. Až později začne pozorování, na jehož základě nachází ve svém díle jednoduché obsahy. Dochází k postupné signifikaci, kdy dítě užívá grafického znaku pro určitou věc.

2. *Fáze – opakování tvarů*

Opakování určitých tvarů v podobném situačním rozestavení přichází u dítěte, když si uvědomí jejich význam. S vývojem řeči přichází pojmenovávání tvarů, co dítěti připomínají známe objekty. Své oblíbené tvary znovu a znovu opakuje a zpřesňuje. Význačné pro tuto fázi dětského výtvarného vyjadřování je, že dítě mnohdy často střídá význam jednotlivých tvarů a uznává, že by mohl znamenat i něco jiného.

3. *Fáze – symbolizace a ideoplasticismus*

Ideoplasticismus patří k základním principům vypořádání reality. Znamená to, že dítě nevyobrazuje danou skutečnost realisticky tak jak ji vidí, ale jak ji vnímá pomocí abstrakce - linií, geometrických tvarů, barevných ploch... Charakteristické je znázornění pohybu postavy, která má hlavu ve tvaru oválu, tělo jako obdélník a končetiny v podobě linií.

4. Fáze – vizualizace a raného poetického fyzioplasticismu

Tato fáze se u dítěte v předškolním věku vyznačuje značným úsilím výtvarně znázornit realitu přesně, tak jak ji kolem sebe vidí. Přesnou kopii však převést na papír nedokáže, není to ještě v jeho silách. Proto vytváří výjevy, které jsou z části fyzicky podobné realitě a z části jsou odvozené, abstraktní, kompozici dotvářející. Takovýto dětský projev je velmi nenucený.

Všechny tyto fáze výtvarného projevu dítěte předškolního věku se často volně prolínají. Je zcela běžné, že se dítě nachází ve vyšší fázi, než by mělo být dle svého věku. Zpozornit bychom však měli, v případě, že dítě dlouho setrvává v určité fázi a jeho výtvarný projev se dále nevyvíjí. Mohlo by se jednat o nějakou poruchu ve vývoji. Dětská kresba slouží i jako diagnostický nástroj jeho duševního vývoje. Záměrné vylepšování kresby může být použito jako arteterapeutický nástroj výchovy. Rodič, pedagog či dětský psycholog by si měl v rámci dětského výtvarného projevu všimnout hlavně různorodosti jeho vyjadřovacích prostředků. Snažíme se jeho projevy pochopit. Dospělý by se měl vyvarovat jeho hodnocení postavenému na estetice a míře mimetického znázornění dětského výtvaru. Měl by být naopak chápán jako odraz vnitřního světa dítěte, který mu pomáhá se s ním vyrovnat.

Nejpříznivější podmínky k harmonickému výtvarnému rozvoji má dítě v ateliéru, kam má stále volný přístup, ať už v rámci spontánní či řízené činnosti, a kde nalezne základní vybavení k plošné či prostorové tvorbě. Dětské výtvarky vyžadují rozsáhlou interpretaci s přihlédnutím k několika aspektům. Odráží se v jejich nich osobnost a prožitky. (Stehlíková - Babyrádová, 2014)

2. PRAKTICKÁ ČÁST

Výtvarný projekt s názvem **Cesta trávou** byl realizován v Mateřské škole Jeřabinka v Kopřivnici na přelomu ledna a února 2020. Projekt trval 12 dní a účastnily se ho děti ze dvou tříd MŠ. Do projektu byli zapojeni také pedagogové a počítalo se s realizací závěrečné výstavy s vernisáží na půdě Městského úřadu v Kopřivnici.

2.1 MÍSTO REALIZACE PROJEKTU

Mateřská škola Jeřabinka v Kopřivnici je tří třídni mateřská škola, která vzdělává 75 dětí. Děti jsou rozděleny do tří tříd podle věkových skupin. Třidu Sluníček navštěvují děti ve věku 3 – 5 let, třídu Broučků děti ve věku 4 – 6 let a třídu Motýlků děti ve věku 5 – 7 let. O děti pečuje 6 pedagogů, dva asistenti pedagoga, speciální pedagog a provozní personál.

Mateřská škola už se několik let aktivně inspiroje vzdělávacím programem Začít spolu. Výtvarná výchova je pevnou součástí každodenního vzdělávání. Děti mají přístup do výtvarného ateliéru, který je součástí každé třídy. Ateliéry jsou vybaveny všemi potřebnými pomůckami pro kreativní dětskou tvorbu. Nalezneme zde temperové barvy, akvarelové barvy, prstové barvy, voskové i suché pastely, přírodní i syntetické uhly, rudky, pastelky, tužky, tuše, štětce, dřívka, špejle, špachtle. Děti mají k dispozici plastické materiály v podobě keramické hlíny, plastelíny, kinetického písku a moduritu. Využívají také papíry různých formátů, barev a gramáží (lepenka, balící papír, přírodní papír, karton, krepový papír, hedvábný a pauzovací papír). Oblibě se těší také textilní materiály (bavlna, vlna, syntetické materiály, krajka, vata, molitan, plst'). Sezónně jsou ateliéry vybavovány přírodninami, přírodními materiály (šišky, žaludy, bukvice, kaštiny, kůra, lýko, kameny, tráva, rostliny, listy, písek, hlína, mušle, ulity, lastury, škeble, větve).

2.1.1 CHARAKTERISTIKA TŘÍDY SLUNÍČEK

Třída Sluníček, ve které jsem z velké části především realizovala svůj výtvarný projekt jsou nejmladší děti ve věku 3 – 5 let. Tuto třídu navštěvuje 15 děvčátek a 10 chlapců.

Ve třídě pracují dvě učitelky a jeden asistent pedagoga, kteří souběžně pracují s dětmi ve třech skupinách. Takže každá skupina má maximálně 8 dětí. Na výtvarné aktivity rozdělujeme skupinu ještě na dvě 3-5členné skupiny tak, aby pedagog přistupoval k dětem individuálně. Současně mohou děti pozorovat práci ostatních a využívat jejich zkušeností.

2.1.2. CHARAKTERISTIKA TŘÍDY MOTÝLKŮ

Třída Motýlků je předškolní třída nejstarších dětí v mateřské škole, to je 5–7 let. Tuto třídu navštěvuje 13 dívek a 12 chlapců. Pracují zde dvě učitelky. Nabízí dětem práci v 8–10 centrech aktivit. Práce v ateliéru je pevnou součástí každodenního plánování. Děti zde mají plně vybavenou výtvarnou dílnu, kam mohou kdykoliv přijít realizovat ať už zadanou nebo spontánní tvořivou činnost. Ateliér využívají i v době ranních her, kdy spontánně tvoří dle vlastních námětů, využívají vlastní fantazii. Mohou si pozvat ke své činnosti kamaráda, činnost mohou nechat rozpracovanou a později se k ní vrátit, mohou prezentovat svou práci před ostatními, vyzvat ostatní ke spolupráci. Pedagogové využívají dětské kreativity, aby formovali třídní vzdělávací program.

2.2 PRAKTICKÁ PŘÍPRAVA PROJEKTU

2.2.1 ANALÝZA SITUACE DĚTSKÉ SKUPINY

Většinu výtvarných aktivit jsem realizovala ve třídě nejmladších dětí a jenom část úkolů s dětmi staršími. Úroveň vývoje jemné motoriky u mladších dětí nedovoluje realizovat náročnější výtvarné aktivity, protože by mohlo dojít ke ztrátě motivace a k pocitu selhání. Například při studijní kresbě housenky tuší zvládá starší dítě obsáhnout více detailů a nemá problém s následným vystříhnutím členitého těla housenky. Zároveň starší dítě je schopné pracovat v kontextu přidáných informací o životě hmyzu, o stavbě hmyzího těla, přírodních podmínkách života atp. Má možnost tyto informace využívat při své výtvarné činnosti a porovnávat svou práci s ilustracemi v motivační knize. Je schopné posoudit a vyhodnotit úspěšnost svého výtvarného počínání. Nedochází tak ke ztrátě motivace.

2.2.2 VÝBĚR HLAVNÍHO TÉMATU, STANOVENÍ VÝCHODISEK A CÍLŮ PROJEKTU

Výběr hlavního tématu výtvarného projektu **Cesta trávou** se odvíjí od Třídního vzdělávacího programu ve třídě Sluníček, který byl inspirován knihou autorky Ester Staré Ó, ó, ó vajíčko! Kniha přináší jak zvukový, tak i bohatý vizuální zážitek v podobě netradičních ilustrací výtvarníka a grafika Milana Starého. Veršování má příjemný rytmus. Kniha je doplněna i o CD nosič s audio zpracováním knihy. V čase realizace projektu byla třída na úplném začátku čtení této knihy. Přivítala jsem, že se mohu zapojit do příběhu s nabídkou výtvarných aktivit – realizací výtvarného projektu. Příběh přirozeně personifikuje živočichy a zároveň se dotýká i přírodovědné reality. Je to ze života housenky (houseňák Pepík) a jeho životní cestě, na které potkává spoustu dalších postav.

I když má kniha velmi výrazné hodnotové poselství, musela jsem výtvarné aktivity koncipovat do úvodní části příběhu, abych nenarušila plynulost TVP. Rozhodla jsem se, že zpracuji klíčové náměty začátku knihy v podobě výtvarných řad:

- 1) Téma vysoké trávy, kde celý příběh začal.
- 2) Hlavní hrdina houseňák Pepík a jeho kamarádi brouci.
- 3) Pepíkova cesta za láskou.

Cíle projektu:

- 1) Umožnit dětem získání praktických dovedností při práci na výtvarném projektu.
- 2) Představit dětem nové výtvarné techniky a materiály.
- 3) Zprostředkovat dětem prožitek při zpracování námětu.

2.3 REALIZACE PROJEKTU

2.3.1 NÁMĚTY

1) Výtvarná řada – Vysoká tráva

- Tráva (malba)
- Listy (otiskování)
- Vysoká tráva (malba – rozfoukávání barvy korálkem)
- Stébla (frotáž)
- Louka (tisk razítkové matice)

2) Výtvarná řada – Houseňák Pepík a jeho kamarádi brouci

- Housenka (tvarování z keramické hlíny)
- Houseňák Pepík (studijní kresba tuši)
- Housenka v pohybu (pohybová aktivita)
- Brouci (tisk ovoce)

3) Výtvarná řada – Pepíkova cesta za láskou

- Cestičky houseňáka Pepíka (akční kresba)
- Cesta za vosou (akční malba)
- Housenčina cesta (kombinovaná technika)

2.3.2 SEZNÁMENÍ DĚTÍ S TÉMATEM A S CÍLI PROJEKTU

V průběhu realizace projektu se děti seznamovaly s pokračováním příběhu, který byl hlavní motivací všech výtvarných aktivit. Každé ráno při setkání v komunitním kruhu byl určitý čas věnován čtením příběhu z knihy, prohlížení ilustrací a povídání. Děti měly mnoho otázek, doplňovala jsem tedy ranní setkávání dalšími materiály v podobě encyklopedií, fotografií a video ukázek ze života hmyzu. Součástí získávání informací bylo také pravidelné objevování na školní zahradě, kde v důsledku mírné zimy zůstaly zachovány zelené části rostlin, stébla trávy, listy kapradin. Děti si ze zahrady přinášely

různé artefakty, které později zpracovávaly ve výtvarných aktivitách. Cíle projektu jsem sdělovala dětem přiměřeně jejich věku, zejména při praktické realizaci projektu.

2.3.3 SPOLEČNÉ PLÁNOVÁNÍ A DISKUTOVÁNÍ S DĚTMI O PROJEKTU A JEHO FORMĚ

Před každou aktivitou jsem s dětmi diskutovala nejen o námětu, ale také o výtvarných technikách, které k výtvarnému zpracování použijeme. Námět se odvíjel od příběhu z knihy, ale snažila jsem se jej zasadit do reálného světa, takže jsme například šli pozorovat trávu na zahradu mateřské školy, pouštěli jsme si naučná videa, prostudovali botanickou encyklopedii. Nasbírali jsme si stébla trávy a listí kapradiny, abychom je dlouze pozorovali a popisovali. Pak už nebylo třeba děti motivovat k výtvarné aktivitě, protože zpracování těchto informací je přirozeně vedlo k výtvarné tvorbě. Vždy jsem pojmenovávala výtvarné techniky, abych naplnila cíl projektu seznámit děti s novými výtvarnými technikami a materiály.

2.3.4 VYTVOŘENÍ STRUKTURY PROJEKTU V SOULADU S KURIKULÁRNÍMI DOKUMENTY

Každou výtvarnou aktivitu jsem propojovala s cíli z RVP PV. Jednotlivé cíle uvádím u popisu každého výtvarného úkolu. Jelikož výtvarné aktivity naplňovaly celou řadu cílů, rozhodla jsem se pro výběr nejdůležitějších z nich.

2.3.5 POPIS REALIZACE PROJEKTU A JEHO PRŮBĚŽNÉ HODNOCENÍ, FOTODOKUMENTACE

Zde se podrobně věnuji jednotlivým výtvarným aktivitám, u každé z nich uvádím věkovou skupinu dětí, které se na aktivitě podílejí, použitou výtvarnou techniku, cíle dle RVP PV, výukové metody, zvolenou motivaci, popis průběhu aktivity a její reflexi. Ke zvoleným aktivitám přikládám fotografie, které prezentují jejich průběh.

1) Výtvarná řada – Vysoká tráva

Tráva

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: malba temperovými barvami pomocí prstů a celých dlaní

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) (s. 19)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit (s. 21)*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) (s. 19)*
- *seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu (s. 27)*
- *seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije (s. 25)*
- *rozvoj společenského i estetického vkusu (s. 25) (RVP PV, 2018)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu a růstu trávy), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění malby pomocí prstů a celé dlaně

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě dle svých možností zvládne namalovat stébla trávy za použití vlastních prstů a dlaní.

Dílčí cíle: Dítě hravě zachází s temperovou barvou, nebojí se namáčet celou dlaň a prsty do barev, zkoumá barevnou stopu.

Pomůcky: veliký arch balícího papíru, odstíny zelené tempéry, misky

Motivace: Čtení příběhu z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, zkoumání trávy na zahradě MŠ, naučné video, studium botanické encyklopedie.

Průběh aktivity: Děti dostaly za úkol vybarvit stébla trávy předkreslené tuší na velkém formátu balícího papíru. Používaly temperové barvy v odstínech zelené, které si předtím namíchaly. Místo štětců používaly pouze vlastní prsty a dlaně. Celý tah začínal u kořene rostliny a postupoval směrem vzhůru, aby si děti prožily růst rostliny. Jednotlivé děti vybarvovaly jednotlivé listy rostlin a až ke špičkám, kde se pohyb paže zastavil, namočily opět ruku do barvy a pokračovaly stejným způsobem.

Reflexe: Cíl aktivity se podařilo naplnit. Děti práce s barvou fascinovala, pracovaly celými dlaněmi, neměly zábrany nechat barvu protékat mezi prsty. Některým dětem činilo potíže naznačovat tahem růst rostliny, protože objevovací charakter aktivity je vedl spíše ke krouživým pohybům dlaní. Odpovídá to prvotní fázi vývoje dětského výtvarného projevu.

Obr. č. 1 *Tráva* – malba temperovými barvami pomocí rukou

Obr. č. 2 a Obr. č. 3 *Tráva* – malba temperovými barvami pomocí rukou

Listy

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: otiskování, míchání barev

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) (s. 19)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit (s. 21)*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) (s. 19)*
- *seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu (s. 27)*
- *seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije (s. 25)*
- *rozvoj společenského i estetického vkusu (s. 25) (RVP PV, 2018)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu a růstu trávy), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění nanášení barvy a tisku

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě vytvoří vlastní kompozici z otisků listů.

Dílčí cíle: Dítě míchá vlastní odstíny barev, nanáší barvu na listy a otiskuje.

Pomůcky: listy rostlin nalezených na zahradě mateřské školy, temperové barvy

Motivace: Čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, pozorování barev v přírodě, pozorování žilnatiny listů.

Průběh aktivity: Na zahradě mateřské školy jsme společně s dětmi nasbírali vhodné přírodniny. Původně jsme vybírali širokou škálu přírodních materiálů, aby si děti mohly vybrat s čím budou pracovat. Jelikož v noci mrzlo, přírodniny byly navlhlé. Nechali jsme je tedy oschnout na ústředním topení.

Samotná aktivita probíhala v odpoledním programu. Děti pracovaly s temperovými barvami, které měly namíchané v několika odstínech v miskách. Pomocí prstů nanášely a míchaly různé odstíny barev přímo na listech a poté je otiskovaly na čistý bílý papír. Děti samotné rozhodovaly o umístění otisků na ploše a také si samy určovaly počet otisků.

Reflexe: Cíle této aktivity se podařilo splnit. Jelikož některé děti musely čekat, protože opakovaně používaly k otiskování stejný list, doporučovala bych příště nasbírat větší počet listů stejného tvaru. Při otiskování jsem musela komunikovat s dětmi a nabádat je, aby nepoužívaly nadměrný přítlak, a tím nedocházelo k poškození listů.

Obr. č. 4 Listy – otiskování listů, míchání barev

Obr. č. 5 a Obr. č. 6 *Listy* – otiskování listů, míchání barev

Obr. č. 7 *Listy* – otiskování listů, míchání barev

Vysoká tráva

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: malba korálkem namočeným v barvě za použití foukání do brčka

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí (s. 15)*
- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) (s. 19)*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) (s. 19)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit (s. 21) (RVP PV, 2018)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu a růstu trávy), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění kresby pomocí foukání do korálku

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě vytvoří obraz vysoké trávy.

Dílčí cíle: Dítě rozmíchá barvu.

Dítě nanese barvu na korálek.

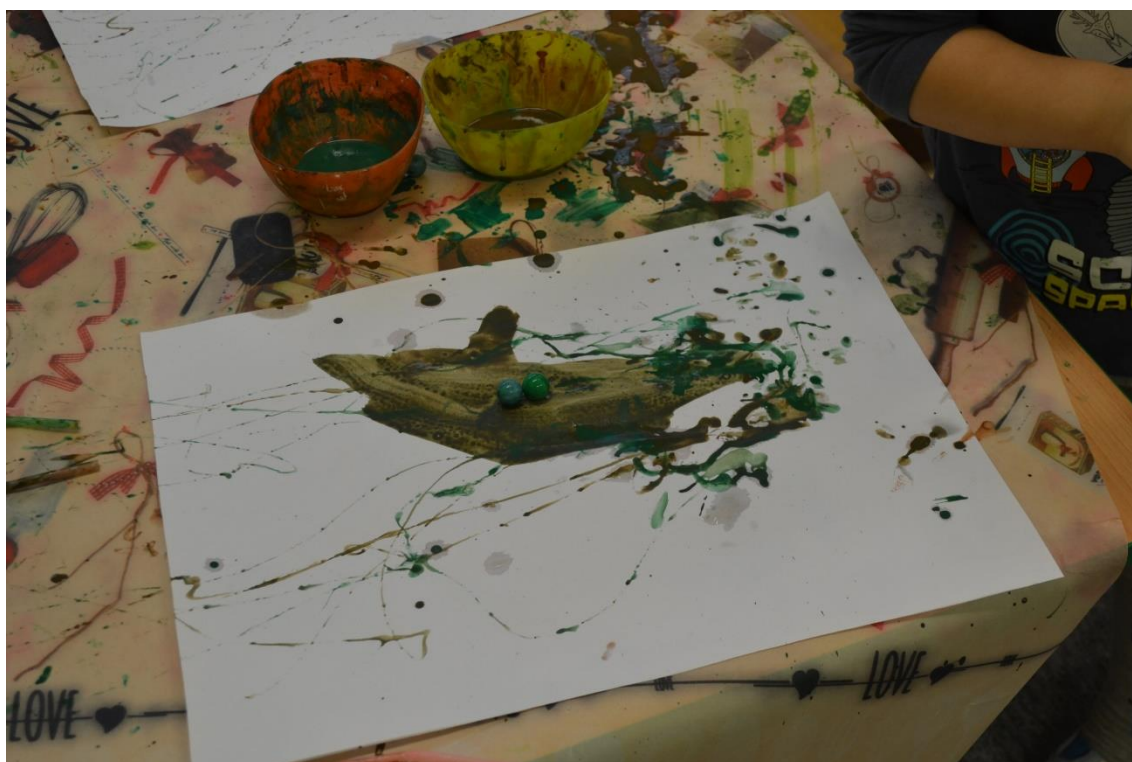
Dítě zvládne v rámci svých možností odfouknout korálek tak, aby vytvořil plynulou stopu.

Pomůcky: korálky, brčka, bílý papír, misky s barvou

Motivace: Čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, prohlížení trávy na zahradě MŠ, prohlížení ilustrací, zkoumání stébel trávy pomocí lupy.

Průběh aktivity: Děti dostaly každý svůj korálek, brčko a misku s barvou, do které si korálek namočily a zlehka jej umístily na čistý arch papíru. Jejich úkolem bylo pomocí foukání do brčka rozpohybovat kuličku tak, aby se odkutálela pryč z papíru a vytvořila tak svou stopou stébla trávy. Děti korálek vracely na původní místo na papíře i v případě, že se jim korálek skutálel se na zem.

Reflexe: Cíle této aktivity se podařily splnit. Děti byly nadšené z výtvarné hry, díky které vlastně vzniklo celé dílo. Korálky často padaly na zem, ale děti i přesto stále vracely k výtvarné aktivitě. Pozorovaly dráhu korálku a snažily se ji usměrnit. Pokoušely se docílit co nejrychlejšího pohybu korálku, závodily mezi sebou a radovaly se, když se jim podařilo korálek uvést do pohybu. V zájmu bezpečí dětí jsem musela hlídat, aby nesetrvávaly u aktivity příliš dlouho a neudělalo se jim špatně z nadměrného foukání.

Obr. č. 8 *Vysoká tráva* – malba korálkem namočeným v barvě za použití foukání do brčka

Obr. č. 9 a Obr. č. 10 *Vysoká tráva* – malba korálkem namočeným v barvě za použití foukání do brčka

Stébla

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: frotáž voskovými pastely

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí (s. 15)*
- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) (s. 19)*
- *seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu (s. 27)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit (s. 21) (RVP PV, 2018)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu a růstu trávy), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění techniky frotáže

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě vytvoří frotáže.

Dílčí cíle: Dítě pracuje s voskovým pastelem, využívá táhlý pohyb, pozoruje strukturu listu.

Pomůcky: voskové pastely, úzké pruhy tenkého papíru, stébla trávy a listy kapradiny

Motivace: Čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, prohlížení ilustrací, pozorování stébel trávy na zahradě MŠ

Průběh aktivity: Děti si nasbíraly na zahradě mateřské školy stébla trávy a listy kapradin. Pokládaly je pod pruhy tenkého papíru a pomocí voskového pastelu přejížděly po struktuře listů. Měly za úkol pokládat voskový pastel na plochu, aby se zobrazila struktura.

Reflexe: Cíle aktivity se podařilo naplnit pouze částečně. Pro některé děti bylo příliš obtížné uskutečnit ploché tahy po struktuře listu. Neustále uchopovaly pastel, jako by chtěly kreslit a tím vytvářely pouze lineární kompozice. List se jim nezobrazil, ztrácely motivaci pokračovat v práci. Patrná byla také nezralost koordinace pohybů rukou, ruce nespolupracovaly, musela jsem jim pomáhat přidržovat papír.

Obr. č. 11 Stébla – frotáž voskovými pastely

Obr. č. 12 *Stébla* – frotáž voskovými pastely

Obr. č. 13 *Stébla* – frotáž voskovými pastely

Louka

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: otiskování matice vyrobené z razítka obmotaného přírodním provázkem

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) (s. 19)*
- *seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu (s. 27)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit (s. 21) (RVP PV, 2018)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu a růstu trávy), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění výtvarné techniky

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě vytvoří vlastní kompozici trávy pomocí tisku.

Dílčí cíle: Dítě míchá vlastní odstíny zelené barvy na paletě.

Dítě namáčí razítko a volí vhodný přítlak při tisku na papír.

Dítě vytváří kompozici opakováním motivu.

Pomůcky: matice pro tisk – dřevěné razítko obmotané přírodním provázkem, paleta s temperovými barvami, arch bílého papíru

Motivace: Čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, prohlížení ilustrací, zkoumání trávy na zahradě MŠ, naučné video, studium botanické encyklopedie.

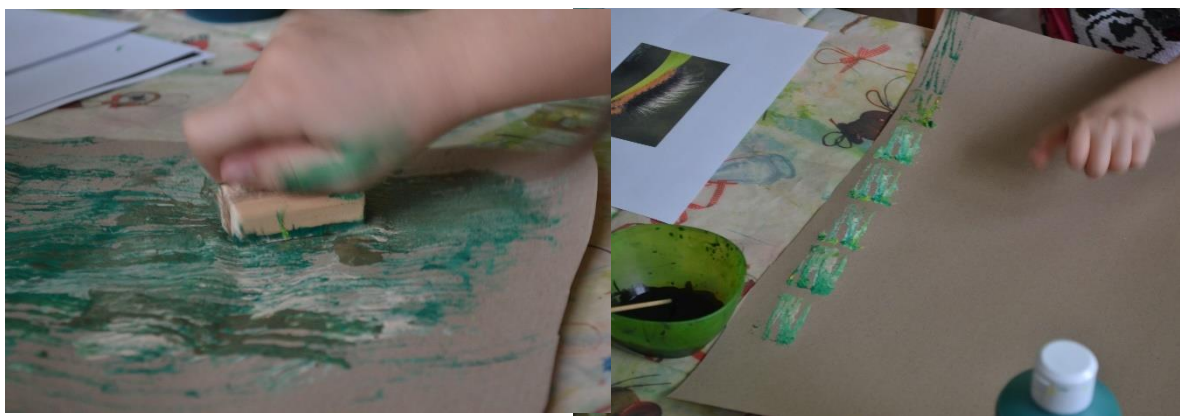
Průběh aktivity: Děly dostaly každý svůj papír a razítko a jejich úkolem bylo vyplnit stopou razítka celý formát, plynule, aby stopy matice na sebe vzájemně navazovaly, a tím vytvářely hustý porost vysoké trávy, kde žijí hrdinové našeho příběhu. Při namáčení

razítka do barev používaly paletu, na razítku vznikaly různé odstíny zelené v závislosti na pohybu razítka po paletě.

Reflexe: Cíle této aktivity se podařilo splnit. Děti kreativně přistupovaly k tisku razítkem, k mému překvapení začaly používat i táhlý pohyb a mnohonásobné vrstvení motivu. Vznikaly tím zajímavé efekty, nad kterými se děti upřímně radovaly. Získaly zkušenosti i s množstvím použité barvy, protože při nadměrném namočení razítka do barvy a jeho následném otištění na papír, vzniká barevná skvrna bez viditelné stopy razítka.

Obr. č. 14 *Louka* – otiskování matice vyrobené z razítka obmotaného přírodním provázkem

Obr. č. 15 a Obr. č. 16 Louka – otiskování

matice vyrobené z razítka obmotaného přírodním provázkem

2) Výtvarná řada – Houseňák Pepík a jeho kamarádi brouci

Housenka

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: Tvarování z keramické hlíny. Vytváření kuliček.

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí (s. 15)*
- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) (s. 19)*
- *rozvoj kooperativních dovedností (s. 23)*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) (s. 19)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit (s. 21) (RVP PV, 2018)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění malby pomocí foukání do korálku

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Děti společně vytvoří housenku z kuliček keramické hlíny.

Dílčí cíle: Dítě zvládne dle svých možností vytvořit stejně velké kuličky.

Dítě zvládne dle svých možností odhadnout množství hlíny tak, aby všechny vytvořené kuličky byly přibližně stejně velké.

Pomůcky: keramická hmota, PVC ubrus

Motivace: Čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, prohlížení ilustrací, prohlížení atlasu hmyzu

Průběh aktivity: Skupinová kooperativní aktivita s keramickou hlínou. Skupinka 6 dětí dostala za úkol vytvořit dlouhé tělo housenáka Pepíka pomocí kuliček z keramické hmoty. Dostaly jeden balík hlíny. První otázkou, která si žádala řešení, bylo, kolik hlíny je potřeba si utrhnout z balíku, aby velikost kuličky byla odpovídající k velikosti ostatních už vytvořených kuliček. Všechny zákruty housenčina těla na desce stolu vznikaly spontánně.

Reflexe: Cíle této aktivity se podařilo částečně splnit. Děti nezvládly odhadnout množství hlíny k vytvoření stejně velkých kuliček. Byl to příliš obtížný úkol. Nejvíce je zaujala tvůrčí práce s keramickou hlínou, bavilo je hlínu tvarovat a zkoumat její vlastnosti. Při vytváření kuliček mezi sebou závodily, kdo bude mít nejvíc kuliček. Také se jim nepodařilo pokaždé dosáhnout kulatého a souměrného tvaru kuličky z důvodu rozdílné úrovně jemné motoriky.

Obr. č. 16 a Obr. č. 17 *Housenka* – tvarování z keramické hlíny. Vytváření kuliček.

Obr. č. 18 a Obr. č. 19 *Housenka* – tvarování z keramické hlíny. Vytváření kuliček.

Houseňák Pepík

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka) a 5 – 7 let (třída Motýlci)

Výtvarná technika: studijní kresba tuší

Cíle dle RVP PV:

- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) (s. 19)*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.) (s. 19)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit (s. 21)*

- *rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách (s. 28) (RVP PV, 2018)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění malby pomocí foukání do korálku

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě vytvoří detailní kresbu housenky podle předlohy.

Dílčí cíle: Dítě zvládá pracovat se špejlí či dřívkem.

Dítě odpozoruje detaily housenčina těla a zachytí je na papír.

Pomůcky: fotografie housenky, tuš, špejle, dřívko, miska, bílý papír

Motivace: čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, prohlížení ilustrací, zhlédnutí videa Mrňouskové

Průběh aktivity: Děti si samy zvolily dle vlastních preferencí fotografii larvy motýla a jejich úkolem bylo vytvořit studijní kresbu podle předlohy pomocí špejle a tuše. Mladší děti si vyzkoušely práci s dřívkem a pokud jim nevyhovovalo, mohly zpracovat úkol pomocí tenkého černého fixu.

Reflexe: Cíle této aktivity se podařilo splnit částečně. Pro některé mladší děti to byl příliš náročný úkol. Práci s tuší zvládly dobře, ale zachycení detailů housenky pro ně bylo obtížnější. Starší děti ocenily reálnou předlohu v podobě zvětšené fotografie na formátu A4, kde si mohly zřetelně prohlédnout stavbu těla housenky.

Obr. č. 20 a Obr. č. 21 *Houseňák Pepík* - studijní kresba tuší

Obr. č. 22 *Houseňák Pepík* - studijní kresba tuší

Housenka v pohybu

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: akce – pohybová aktivita, stylizace specifických rysů housenky na vlastním těle

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj kooperativních dovedností (s. 23)*
- *rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí (s. 15)*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit*
- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)*
- *rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách (RVP PV, 2018)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění malby pomocí foukání do korálku

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě se stylizuje do housenky.

Dílčí cíle: Dítě zvládá manipulaci s krepovým papírem.

Dítě kooperuje s ostatními při ztvárnění pohybu housenky.

Pomůcky: krepový papír, nůžky, lepicí páska, pruhy látky

Motivace: čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, zhlédnutí videa Mrňouskové

Průběh aktivity: Nejprve se děti snažily v prostoru zachytit tvar a pohyb housenky tím, že spolupracovaly, pohybovaly se v zástupu, zvedaly končetiny. Později dotvářely iluzi

housenčina těla omotáváním částí těla pruhy z krepového papíru. Nakonec jsme využili pruhu látky, který spojil housenku v jeden celek a umožňoval ji pohybovat se po místnosti.

Reflexe: Cíle aktivity byly splněny. Děti zaujalo netradiční ztvárnění housenčina těla. Aktivita pro ně byla velice přitažlivá, byly motivované. Nejtěžší částí se jeví uplatnění motorických dovedností při omotávání částí těla krepovým papírem. Zde byla nutná dopomoc učitelky. Nenechaly se ale odradit a zvládly dotáhnout aktivitu až ke konečnému výsledku, kterým byl obraz pohybující se housenky ve velkém nástěnném zrcadle.

Obr. č. 23 *Housenka v pohybu akce* – pohybová aktivita, stylizace specifických rysů housenky na vlastním těle

Brouci

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: otiskování ovoce a zeleniny namočené do temperové barvy

Cíle dle RPV PV:

- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)*
- *rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách*
- *rozvoj kooperativních dovedností*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)*

- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění malby pomocí foukání do korálku

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě vytvoří brouka otiskem rozkrojeného ovoce a dokreslením detailů tenkým fixem.

Dílčí cíle: Dítě míchá temperové barvy.

Dítě čitelně otiskne strukturu ovoce na balící papír.

Dítě řetězí motiv a zachytí detaily.

Pomůcky: ovoce a zelenina různých tvarů (brambor, pomeranč, citron, jablko, hruška), temperové barvy, paleta, pruh balícího papíru, encyklopedie

Motivace: čtení z knihy *Ó, ó, ó vajíčko!*, prohlížení ilustrací, zhlédnutí naučného videa ze života hmyzu, práce s encyklopedií.

Průběh aktivity: Společná práce na dlouhé pruhy balícího papíru. Děti dostaly za úkol pomocí otisku několika druhů ovoce a zeleniny vytvořit tělo brouka lezoucího z hlíny. Barvy měly na tácku, aby je mezi sebou mohly samovolně mísit a objevovat tak jiné odstíny. V rámci prvotní motivace proběhlo i seznámení s teorií barev. Až barvy na papíře uschly, děti dostaly k dispozici encyklopedie, aby se mohly podívat, jak takový brouk vypadá a mohly tenkým černým fixem dokreslit detaily.

Reflexe: Cíle této aktivity se podařilo splnit. Dětem přišlo zábavné, že vlastně pracují s ovocem a zeleninou. Problematická se jevila ta část aktivity, kdy děti měly namáčet ovoce do barev a namočily příliš. Otisk se nezdařil, výsledkem procesu byla pouze barevná skvrna. Děti ale tuto skutečnost rychle akceptovaly, poučily se ze zkušenosti ostatních a věnovaly pozornost množství barvy. Kresba detailů nečinila dětem obtíže poté, co si zjistily a spočítaly, kolik má takový brouk nohou.

3) Výtvarná řada – Pepíkova cesta za láskou

Cestičky houseňáka Pepíka

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka)

Výtvarná technika: akční kresba - velkoformátová lineární kresba rudkou

Rozvoj cílů dle RVP PV:

- *rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí*
- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)*
- *rozvoj kooperativních dovedností*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit*

Metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – předvádění činnosti

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Děti vytvoří společně lineární kompozici.

Dílčí cíle: Dítě rudkou vytváří souvislou linii, využívá celý formát papíru, spolupracuje s ostatními při pohybu na velkém formátu.

Pomůcky: rudka, veliký formát balicího papíru

Motivace: Čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, prohlížení ilustrací, pozorování pohybu hmyzu v trávě

Průběh aktivity: Přes celé velkoformátové zrcadlo, umístěné na jedné stěně ve velké herně MŠ, jsem připevnila pruh balicího papíru. Děti měly pomocí rudky nakreslit stopu

pohybující se housenky. Pracovaly společně a musely spolu komunikovat a spolupracovat.

Reflexe: Cíle aktivity byly splněny. Děti si vyzkoušely rozsah svého pohybu, musely spolupracovat s ostatními, snažily se pokrýt celou pracovní plochu. Aktivita pro ně byla zábavná, opakovaně se k ní vracely, navazovaly tam, kde přestaly, nebo začaly novou stopu. Diskutovaly nad tím, jak dlouhou cestu houseňák Pepík urazil. Při kumulaci čar vznikaly tmavá místa, což děti zaujalo, a snažily se tento motiv opakovat.

Cesta za vosou

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka) + 5 – 7 let (třída Motýlků)

Výtvarná technika: akční malba temperovou barvou pomocí otiskování vlastních chodidel

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí*
- *posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit*
- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění výtvarné techniky
Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě vytváří kompozici za použití vlastních chodidel, využívá celý formát papíru, spolupracuje s ostatními při pohybu na velkém formátu.

Dílčí cíle: Dítě netradičně pracuje s barvou – namáčí chodidla do barvy.

Dítě vytváří plynulou stopu.

Pomůcky: balící papír velkého formátu, paleta, temperové barvy, lavor s vodou a ručník

Motivace: Čtení z knihy Ó,ó,ó vajíčko, prohlížení ilustrací, zkoumání rozsahu lidského kroku

Průběh aktivity: Děti si po jednom namáčely chodidla do temperových barev a pak se vlastním stylem chůze procházely po papíře.

Reflexe: Cíle této aktivity se podařilo splnit. Děti byly motivované originalitou zadaného úkolu, v některých dětech však vzbuzoval pocity nedůvěry namáčení chodidel do barvy. Po několika minutách pozorování ostatních se však zapojily i ony. Podařilo se vytvořit několik různých druhů cestiček, což bylo závislé na délce kroků i směru kladení chodidel. Byl to pro děti silný zážitek a uvědomily si při tom, že i ve způsobu chůze je patrný individuální rukopis každého člověka.

Housenčina cesta

Věková skupina dětí: 3 – 5 let (třída Sluníčka) + 5 – 7 let (třída Motýlků)

Výtvarná technika: kombinace – akční malba pomocí hadříku namočeného v barvě, lineární kresba pastelkami, koláž – práce s krepovým papírem, stříhání a lepení

Cíle dle RVP PV:

- *rozvoj kooperativních dovedností*
- *rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření) posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)*
- *rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit*
- *rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách*

Výukové metody:

Slovní – monologické (popis aktivity, vysvětlení pracovního postupu), dialogické metody (rozhovor o příběhu), metody práce s knihou

Názorně demonstrační – pozorování trávy na zahradě MŠ, předvádění výtvarné techniky

Praktické – nácvik pracovní činnosti, výtvarná činnost

Programový cíl: Dítě kooperuje s ostatními na vytváření společného výtvarného díla.

Dílčí cíle: Dítě kreativně pracuje s netradičním materiálem (hadřík v barvě).

Dítě aktivně zaplní formát lineární kompozicí.

Dítě zvládá manipulaci s krepovým papírem.

Dítě zvládne dle svých možností vystříhnout a umístit housenku do formátu.

Pomůcky: CD přehrávač, CD s motivační nahrávkou, velký formát balícího papíru, hadříky, miska se zelenou barvou, pastelky, fixy, krepový papír, nůžky, lepidlo

Motivace: Čtení z knihy Ó, ó, ó vajíčko!, poslech motivační nahrávky z CD

Průběh aktivity: Tato aktivita probíhala v několika fázích. První fází byla artefietická aktivita, skupinová práce za hudebního doprovodu (zpívané veršované úryvky z knihy), kdy děti v rytmu melodie vytvářely pozadí pro následnou kolektivní práci. Převalovaly hadřík namočený v barvě po papíře a tím zanechávaly zajímavou stopu.

V druhé fázi starší děti dostaly za úkol vytvořit pomocí kresby pastelkami labyrint pro housenku. Tuto lineární kompozici umístily na již připravený podklad (dílo z předcházející fáze).

Třetí fází bylo dodat cestičkám plasticitu v podobě trhání a nalepování různě barevného krepového papíru. Pro zdůraznění efektu jsme cestičky zvýraznili obtažením. V závěru byla na cestu umístěna housenka, která vznikla jako výsledek předchozích aktivit (studijní kresba).

Reflexe: Cíle aktivity byly splněny. První fáze svou netradičností zaujala především mladší děti, protože mají hravý přístup k materiálu. Druhá fáze byla na míru ušitá starším dětem, protože již mají schopnosti vnímat kompozici jako celek. Třetí fáze dotvořila projekt a dovedla ho ke konci. Podařilo se zde skloubit všechny ústřední náměty projektu – cesta houseňáka Pepíka v trávě.

2.3.6 CELKOVÉ ZÁVĚRNÉ VYHODNOCENÍ PROJEKTU S JEHO PREZENTACÍ

V závěrečné části projektu jsme se s dětmi sešli ve třídě a přinesli jsme všechny výtvary realizované v průběhu projektu. Společně jsme nahlíželi na naše dílo a diskutovali o jednotlivých částech projektu, sdělovali jsme si své emoce, které se vážou k jednotlivým aktivitám, sdíleli jsme společné zážitky, a plánovali jsme společnou prezentaci celého projektu na veřejnosti.

Jako nejzábavnější aktivitu děti vyhodnotily aktivitu Vysoká tráva, kde foukaly do korálku namočeného do barvy. Nejzajímavější jim připadala práce s keramickou hlinou a vytváření cest pomocí chodidel. Novinkou pro ně byla rozpohybovaná housenka vytvořená z vlastních těl.

Při závěrečné reflexi jsem ocenila zapojení všech dětí, jejich aktivitu, nadšení, emotivní prožívání a radost z konaného díla. Zjistila jsem a hodnotím to velmi pozitivně, že jsem nemusela používat prostředků vnější motivace, protože děti byly hluboce motivované vnitřně.

Na závěrečném setkání jsme rozhodovali o možnosti prezentování projektu na veřejnosti, mnou navrhovaná forma souhrnné výstavy v prostorách Městského úřadu v Kopřivnici byla dětmi jednohlasně přijata. Plánovali jsme doplnit výstavu vernisáží s pohybovým vystoupením dětí (tanec housenek) a hudebním doprovodem (písničky z knížky Ó, ó, ó vajíčko!). Na instalaci výstavy by se podílely i děti a ostatní pedagogové mateřské školy, kteří by odprezentovali didaktickou koncepci vycházející z TVP. Výstava byla naplánována na červen 2020, protože výtvarný projekt byl součástí rozsáhlého projektu mateřské školy a bylo potřeba dokončit dílčí úkoly z jiných oblastí TVP.

Vzhledem k nařízení vlády České republiky a vyhlášení nouzového stavu z důvodu šíření nemoci Covid – 19, byly z důvodu karanténních opatření uzavřeny všechny mateřské školy v Kopřivnici do konce května 2020 a ředitelka Mateřských škol Kopřivnice nařídila zrušení všech veřejných akcí až do konce srpna 2020. Z těchto důvodů nebylo možné realizovat závěrečnou fázi projektu – souborná výstava na městském úřadě.

ZÁVĚR

Cíle mé bakalářské práce se podařilo naplnit. Vytvořila jsem, naplánovala, zrealizovala, reflektovala a popsala výtvarný projekt Cesta trávou v Mateřské škole Jeřabinka v Kopřivnici.

I když se nepodařilo završit projekt realizací souborné výstavy, věřím, že edukační cíle projektu se zdařilo naplnit a děti z Mateřské školy Jeřabinka si kromě nových dovedností odnesli z projektu i spoustu uměleckých prožitků. Jelikož se po celou dobu realizace těšil projekt velkého zájmu pedagogů mateřské školy, mám naději, že je netradiční výtvarné zpracování ovlivnilo a obohatilo v jejich další pedagogické práci. V posledních letech se v předškolním vzdělávání klade důraz na vzájemnou podporu pedagogů, a díky tomu bylo pro mě velkou radostí sdílet se svými kolegyněmi své nadšení pro výtvarnou východu. Věřím, že ve své budoucí profesi učitelky v mateřské škole, ještě zúročím tyto vzácné zkušenosti, které jsem při realizaci projektu nabyla. Upřímně se na to těším...

SEZNAM ZKRATEK

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

TVP – Třídní vzdělávací program

PVC – Polyvinylchlorid

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- CIKÁNOVÁ, Karla. *Objevujte s námi tvar*. Praha: Aventinum, 1995. ISBN 80-7151-732-1. CIKÁNOVÁ, Karla. *Tužkou, pastelkami nebo počítačovou myší: [praktické náměty na výtvarné a environmentální činnosti v předškolním vzdělávání]*. Praha: Raabe, c2014. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-082-6.
- EXLER, Petr. *Využití projektové metody ve výtvarné výchově s artefietickými postupy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4620-2.
- NĚMEC, Jiří. *S hrou na cestě za tvořivostí: poznámky k rozvoji tvořivosti žáků*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-014-X.
- NOVÁČKOVÁ, Jana a Dobromila NEVOLOVÁ. *Respektovat a být respektován: Cesta k sebeúctě a zodpovědnosti*. Přepřac. vydání. Praha: PeopleComm, 2020. ISBN 978-80-87917-50-3.
- ROESELOVÁ, Věra. *Prostorová tvorba ve výtvarné výchově pro základní školu 1*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-7290-254-7.
- ROESELOVÁ, Věra. *Didaktika výtvarné výchovy V., nejen pro základní umělecké školy*. Přepřac. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2003. ISBN 80-7290-129-X.
- ROESELOVÁ, Věra. *Didaktika výtvarné výchovy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-121-4.
- STARÁ, Ester. *Ó, ó, ó, vajíčko!*. Ilustroval Milan STARÝ. Praha: 65. pole, 2019. Políčko. ISBN 978-80-88268-14-7.
- STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana. *Výtvarný projev dítěte předškolního věku v jednadvacátém století*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-3818-4.

STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana, Petra ŠOBÁŇOVÁ, Timotej BLAŽEK, Jana MUSILOVÁ, Jiří SOSNA a Lucie TIKALOVÁ. *Téma - akce - výpověď: projektová metoda ve výtvarné výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4506-9.

ZHOŘ, Igor. *Výtvarná výchova v projektech I: [učebnice pro základní školy] : pracovní sešit pro 6. a 7. ročník*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1995. Výtvarná výchova. ISBN 80-85808-30-7.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online]. c2004, poslední revize 27.2.2006 [cit. 2020-14-06]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/Files/HTM/Skolskyzakon_561_2004Sb.htm.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2018. 47 s. [cit. 2020-14-06]. Dostupné z WWW:< <https://www.msmt.cz/file/45304/>>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Mgr. BcA. Eliška Pokorná
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Monika Dokoupilová
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Výtvarný projekt v zařízení předškolního typu
Title:	Art project in a preschool type facility
Anotace práce:	Tato bakalářská práce popisuje realizaci výtvarného projektu „Cesta trávou“ v Mateřské škole Jeřabinka v Kopřivnici. V teoretické části se věnuji charakteristikám výtvarného projektu, teoretickým podkladům pro realizaci projektu a specifikům dětského výtvarného projevu v předškolním věku. Praktická část popisuje plánování, realizaci a reflexi výtvarného projektu. Součástí praktické části je bohatá fotodokumentace, která zachycuje všechny fáze projektu.
Klíčová slova:	Výtvarný projekt, projekt, projektové vzdělávání, předškolní vzdělávání, výtvarná výchova
Annotation:	In this bachelor's thesis I introduce an art project called "Cesta trávou" (Journey Across Grass) which was implemented at a preschool instruction Jeřabinka in Kopřivnice, Czech Republic. In the theoretical part, I describe the art project in detail as well as its theoretical background and general information on preschool projects. The empirical part includes planning, implementation and reflection on the art project. Several photographs capturing all stages of the project are also presented in this part.
Keywords:	Art project, project, Project Education, Kindergarten Education, Art Education
Přílohy vázané v práci:	41 fotografií
Jazyk práce:	Čeština